לו: שבועת העדות פרק רביעי שבועות

ה"ג בקונטרס ור"ת אלא לעולם תיפוך ובאיסורא לית ליה וכממונא לית ליה ושאני סוטה דאיסורא דלית ביה ממונא הוא ופסקים היה כתוב לא תיפוך והקשה בקונטרס דלרבנן דפטורי מי לית להו דשתויי יין במיתה וגרלה לתרץ דהא דפטורי משום דבעינן שם המיוחד ואינהו אחלהים קאי (ב) אע"ג דכבר איפליגו אידי דתנא ר' מאיר מחייב תנא נמי וחכמים פוטרין ואם תאמר התינח סוטה דלית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן משום דאית ביה ממונא אבל אכתי מיקשה מכל הנהו קרבני דמייתי פ"ק דקדושין (דף סח:) בשלמא לר"מ היינו דכתיב ואם בחקותי וגו' וכן אם תעיב ואם תמאנו ואם לא יתחטא משמע דמצריך ר"מ כפילה אף על גב דליכא אלא איסורא גרידא וי"ל דאם בחקותי ואם תעיב ואם תמאנו איכא כמה מצות דאית בהו ממונא והוא יתחטא נמי שייך לענין ממון כגון מטמא תרומה אבל קשיא לר"מ דבפק"ק דנדרים (דף יג:) גבי נדר (ג) ליתא ליה לרבי מאיר מכלל לאו אתה שומע הן אע"ג דליכא אלא איסורא ואומר הר"ר י"ע דוקא באיסור חמור הוא דאית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן כגון שתויי יין ופרועי ראש דבמיתה וכן נמי גבי (ד) שבועה שלא אוכל לך בפ"ב דנדרים (דף טז.) משמע דאית ליה משום דאיסור חמור הוא דתשיב בפרק בתרא דיומא (דף פו.) חייבי כריתות ולא תשא עמהן ולקמן בריש שבועת הדיינים (דף לט.) נמי אמרינן מזדעזע כל העולם כשאמר הקב"ה לא תשא וא"ת והלא בקדושין (שם) בעי רבי מאיר תנאי כפול בשבועה גבי אז תנקה מאלתי וי"ל דהתם איכא ממונא דכתיב וכל טוב אדוניו בידו:

הדרן עלך שבועת העדות

שבועת הפקדון. אשם בכפר שקלים. בראשם מעילות כתיב ומייה ילפינן שאר אשמות: בידי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייב על כל אחת ואחת [ל]תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת [מ]שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת רבי מאיר אומר אפילו אמר חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת [נ]אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן חייב רבי שמעון פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו אמרו לו [ס]אע"פ שאינו משלם קנס על פי עצמו משלם בשת ופגם על פי עצמו [ע]גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב [פ]גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי משביעך אני ואמר אמן פטור [צ]המית שורך את שורי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב [ק]המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור [ר]אמר לו חבלת בי ועשית בי חבורה והוא אומר לא חבלתי ולא עשיתי בך חבורה משביעך אני ואמר אמן חייב [ש]אמר לו עבדו הפלת את שיני וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימיתי משביעך אני ואמר אמן פטור [ת]זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור: **גמ'** רב אחא בר הונא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה [א]תנו שבועות בי רבה פגע בהו רב כהנא אמר להו

אלא איפוך אפילו באיסורא לית ליה מתקיף ליה רבינא ובאיסורא לית ליה אלא מעתה שתויי יין ופרועי ראש דבמיתה הכי נמי דלית ליה לר"מ [ב]והתנן [ג]אלו שבמיתה [א]שתויי יין [ב]ופרועי ראש אלא לעולם תיפוך כי לית ליה בממונא באיסורא אית ליה ושאני סוטה [ג]דאיסורא דאית ביה ממונא הוא:

הדרן עלך שבועת העדות

שבועת [ג]הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפרנו בב"ד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ב]בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב [ד]וחייב על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואינו חייב על שגגתה [ה]גרידתא ומה חייב על זדונה [א]אשם בכסף שקלים [ו]שבועת הפקדון כיצד [ז]אמר לו תן לי פקדוני שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעך אני ואמר אמן הרי זה חייב [ח]השביע עליו חמש פעמים בין בפני בית דין ובין שלא בפני ב"ד וכפר [ט]חייב על כל אחת ואחת אמר רבי שמעון מה טעם מפני שיכול לחזור ולהודות [י]היו חמשה תובעים אותו [יא]אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך [יב]שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת [יג]שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת ר"א אומר עד שיאמר שבועה באחרונה ר"ש אומר [יד]עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד [טו]תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת [יז]שבועה שאין לך

שאינו משלם קנס על פי עצמו. וכיון דלא אודי לא מיתחייב לשלומי כי כפר נמי לאו ממונא קא כפר ליה: **אכל משלם כופל ופגם וכו'.** הילכך ממונא כפריה. וגגמרא [שם:] מפרש פלוגתייהו: **המית שורך את עבדו.** קנסא הוא דמשלם שלשים סלעים אפילו אינו שוה אלא דינר: **אמר לו עבדו הפלת את שיני.** קנסא הוא שיוציא את עבדו לחרות בשביל אחר והרי הוא כבהמתו: **גמ' אלו שבמיתה.** דבמיתה לא שמעינן לה אלא הן מכלל לאו [בגמרא פב.:] דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת ולא תמותו הא אם תשתו בכולכם אל אהל מועד תמותו: **פרועי ראש.** נפקא לן [בסנהדרין שם] מדלאיתקש לשתויי יין בספר יחזקאל (מד) [ד]אים עליה: **ה"ג אלא לעולם תיפוך וכי לית ליה כממונא.** כלומר אלא כי מפכת לה לא תימא אפילו באיסורא לית ליה אלא ודאי לית ליה ומשום הכי ליכא פלוגתא גבי שתויי יין: **ושאני סוטה דאיסורא דאית ביה ממונא הוא.** גגיית כתובתה ושבועה דמתני' נמי ע"י ממון נתה הלכך ר"מ פוטר כדאפכינן ובלאו איפוך ליכא לתרוצה דא"כ לר"מ שבועה דמתניתין איסורא גרידתא היא דע"כ בהכי איצטריך לן לאוקמיה [ה](והוא השבעת עד אחד שאינו בא לממון) ואי רבנן פטורי הא אלמא לית להו מכלל לאו אתה שומע הן אפילו באיסורא גרידתא א"כ שתויי יין דבמיתה לרבנן מנא להו וכן מצאתי לשון בגלי כספרים ישנים (ו)[ו]לא איתמר לא איפוך משום קושיא דשתויי יין לרבנן:

הדרן עלך שבועת העדות

שבועת הפקדון. באנשים ובנשים כו'. אילימא דתנא בשבועת העדות [לעיל ל.] באנשים ולא בנשים כו' תנינהו נמי לכולהו: **בקרובים.** שבעל הפקדון קרוב לזה שהפקדון אצלו: **בפני כ"ד ושלא בפני כ"ד** [ז]. אם מפיו נשבע שהוא שבועה מפיו או שנעה אמן אחר שבועה ואח"כ הודה חייב קרבן דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו כל דהו: **ומפי אחרים.** שלא ענה אמן כגון משביעני עליך שתחזיר לי פקדוני ואמר אין לך בידי אינו חייב עד שיכפור בב"ד משום דמושבע מפי אחרים בפקדון לא כתיב ומשבועת העדות גמרינן ליה ופקירא ליה לר"מ דין מינה ומינה והתם בב"ד דפרישנא בפיקרקן לעיל (דף לא.): **וחכ"א כו'.** דסבירי להו דין מינה ואוקי באתרה דפרישנא בפקרקן לעיל (שם): **וחייב על זדון שבועה.** דלא כתיב בהו ועגלם. זדון השבועה שזכור על הפקדון ויודע שמתחייב על כפירתו קרבן: **ועל שגגתה עם זדון הפקדון.** שגגת בקרבן והזיד בפקדון דיודע להזיד [ח] בפקדון וכפר אבל אינו יודע אם חייב עליו קרבן וכו': **ואינו חייב על שגגתה גרידתא.** אם סבור לישבע באמת משום דאנוס הוא: **בכסף שקלים.** הקנוי בשני סלעים דהכי כתיב גבי איל האשם (ויקרא ה) בערכך כסף שקלים: **מפני שיכול לחזור ולהודות.** אחר כפירה נמצא שבכל שבועה הוא כופרו ממון: **שבועה באחרונה.** אין לך בידי לא לך ולא לך ולא בשבועה דהשתא קיימא שבועה אכולהו: **אפילו אמר חטה ושעורה וכוסמת.** בגמרא [לקמן לח.] מפרש לה:

אכל משלם כופל ופגם וכו'. [ט] מפרש פלוגתייהו: **המית שורך את עבדו.** קנסא הוא דמשלם שלשים סלעים אפילו אינו שוה אלא דינר: **אמר לו עבדו הפלת את שיני.** קנסא הוא שיוציא את עבדו לחרות בשביל אחר והרי הוא כבהמתו: **גמ'** אלו שבמיתה. בגמרא [לקמן לח.] מפרש לה:

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"ח מהל' מלוה מלוה מקדם הלי' ח סמג לאוין שימן ס:
קן ב מיי' שם הלי' ח:
א ג מיי' פ"ד מהל' שבועות הלי' ח סמג לאוין רמח:
ב ד מיי' שם פ"ח הלכה ט:
ג ה מיי' שם ופ"ט מהל' שגגות הלי' ז ופ"ד מהל' סה"מ הלי' כט:
ד ו מיי' פ"ז מהלכות שבועות הלכה ח:
ה ז מיי' שם הלכה ט:
ו ח ט מיי' שם הלי' יז:
ז י מיי' שם הלי' יח:
ח כ מיי' שם הלי' יט:
ט ל מ מיי' שם הל' יט:
י נ ס ע מיי' שם פ"ח הלכה ג:
יא פ מיי' שם הלי' ח:
יב צ מיי' שם הלי' ד:
יג ק מיי' שם הלי' ב:
יד ר מיי' שם הלי' ד:
טו ש מיי' שם הלי' ב:
טז ת מיי' שם הלי' ח:

רבינו חננאל

כלומר לא חלק בזה [ו] ר' מאיר. עצמו שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד ואמרינן כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. חברו דכתיב לא תקלל חרש: המקלל אביו ואמו ר' מאיר מחייב אפילו בכנויין. ור' מאיר בר' יוסי פליג עליה ואמר בנקבו שם מה ת"ל לימד על אביו ואמו שאינו חייב עד שיקללם בשם: יחיב רב כהנא וקתני יכבה ה' (אלהים). וכן יכבה אלהים זו היא האלה האמורה בתורה. א"ל רב יהודה כנה כלומר אל תאמר יכבה אלהים אלא כך שנד יכהו אלהים. וכן דאי קרא לא תקרא גם אל יתצך לנצח. אלא גם אל אל יתצהו לנצח: אל יכך יברכך ויישיב לך ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין. פירוש כך מפורש בירושלמי. אמר להם אל יכבם אם תבואו ותעידוני מכלל שיכבם אם לא תעידוני וכן אם תעידוני יברכם מכלל שאם לא תעידוני יקללכם. ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין. ומקשינן והא ר' מאיר לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. דתנן בקדושין ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי. ופרקינן איפוך אימא ר' מאיר פוטר וחכמים מחייבין כו'. ואפיקנא לענין איסורא כי הא. וכגון פרועי ראש ושתויי יין דכתיב בהו שלא ישתו יין בבאם אל אהל מועד ולא ימותו. מכלל שאם ישתו ויבואו אל אהל מועד ימותו. כי האי גוונא דאיא איסורא. א"ר מאיר מכלל לאו אתה שומע הן. אבל לענין ממונא כגון תנאי בני גד ובני ראובן לא אמר ושאני סוטה דאע"ג דאיסורא היא (כגון) [כיון] דאית ביה ממונא דצריכה להפקיעה כתובתה לא אמר מכלל לאו אתה שומע הן: ירושלמי הא דתנן עובר בלא תעשה מהו ללקות. חבריא אמרין אינו לוקה. א"ר יוסי משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה [ז]. גרסינן בכריתות [פרק] אמרו לו אכלה חלב (דף יב.) אמר אביי מודה ר' מאיר שאם [אמרו לו שנים יודע אתה בערות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור ראן בני אמר לא נתכוונתי לעדות: תוספתא [ז] המשביע נשים קטנים או קרובים ופסולין פטורין:

הדרן עלך שבועת העדות

שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולין בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בב"ד דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בין זה ובין זה כיון שכפר בו חייב. וחייב בין בזדון השבועה בין בשגגת הקרבן. והוא דידע בפקדון דאיתיה גביה וכפר ביה. אבל אם שגג בפקדון [פטור] ומהו חייב על הזדון אשם בכסף שקלים: רב אחא ורב שמואל ורב יצחק בעא מיניה רב כהנא

ו) לאלו מפרש רבינו דלא כפרש"י אלא קמ"ל דלפ"ר מודה בזה ולאו דבנן לתתייהו מפרשי לתלמיהו הכי: ז) עי' תוספות ובי' לעיל כא ע"א. ח) לאלו דמתני' דקיבל הנאנס עליהם פעמים ומתני' דיש בהם פירקון ובי' בתרי"ט בפירקון בנמצה יש כשם המחבר".

מסורת הש"ס

א) [ל"ל והתמיה], **ב)** בסנהדרין כב: פב. [תענית יז:], **ג)** לעיל לא:, **ד)** [במדר המשנה ל"ג:], **ה)** [לעיל לב:], **ו)** כ"ק קו., **ז)** ואמרו לי כל"ל, **ח)** [לקמן לח.], **ט)** [נדרים קו. פז: קדושין מד. מו.], **י)** לעיל כג:, **כ)** כתובות מב. [ע"י תוספות לקמן לח. ד"ה אנסת], **ל)** [לעיל כח:], **מ)** רש"ל מ"ז, **נ)** גי' רש"ל דלא איתמר כלל תיפוק, **ס)** כמ"ש נוסף: מפי עצמו, **ע)** [רש"ש מתז"ן].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושאני וכו' דלא אמר בלא תיפוק: **(ב)** תוס' ד"ה ה"נ וכו' ואע"ג דכבר: **(ג)** בא"ד גבי נדר דלית ליה: **(ד)** בא"ד וכן נמי גבי לא שבועה לא אוכל לך:

גליון הש"ס

גמ' דאיסורא דאית ביה ממונא הוא. עי' לעיל דף לג ע"ב ובתוס' שם ד"ה אמלין:

מוסף רש"י

אלו שבמיתה. בידי שמים בחסקת סנהדרין כולו הן הנכרתין (תענית יז:). שתויי יין. בחיבה דכתיב יין ושכר אל תשת בכוותכם אל אהל מועד ולא תמותו, דהייני מיתה בידי שמים מדלא כתיב יומת (שם). ופרועי ראש. שנשמטו פרועי ראש, שענרי עליהם יומר משלשים יום שלא נגלו לאשם (סנהדרין פב.).

הדרן עלך שבועת העדות

חייב על כל אחת ואחת. חומש ואשם (נ"ל קו.). עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. לעולם אינו חייב עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ולא לך ולא לך אינו חייב אלא אחת (נדרים פו.). אנסת ופיתית. לו פיתית (כתובות מב.). ואמר אמן חייב. קרן ומוסף ואשם אם היה אחרי כן. חטו אשם גזלות (שם). שאינו משלם קנס על פי עצמו. אלא על פי עדים, וכיון דאינו אודי ליה קמן כשהנאנו הוה מיפטר, כי כפריה נמי אין לו זו שבועת כפירת ממון (שם). משלם בושת ופגם. דממונא הוא ואפשרה דממונא כפריה. ולקמן מפרש טעמא דדרבנן דקא סברי סתם טוען אמנם לא תבעו אלא בושת ופגם ולא נשבע זה על כפירת קנס (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com